

Als al de leden verschijnen, zal er weinig plaats voor vreemden overblijven. De gezelschapsvrouw en de gouverneur eten aan tafel, wanneer er geen vreemden zijn.

888. VRIENDSCHAP, GENEGENHEID.

Vriendschap, in het algemeen gebruik, is zulk een wederkerige omgang, waarin men elkanders voorspoed met genoegen ziet en, waar de gelegenheid zich voordoet, daartoe ook medewerkt.

Genegenheid is een bijzonder persoonlijk welgevallen in een ander, waarvan het genoegen scheppen in diens voorspoed en het verlangen om die te bevorderen, een natuurlijk gevolg is.

Genegenheid is vooral een stemming van 't gemoed; *vriendschap* uit zich door handelingen. In de dagelijkse omgangstaal wordt *genegenheid* soms gebruikt voor liefde. *Genegenheid* is het tegendeel van haat; *vriendschap* het tegendeel van vijandschap.

De ene vriendschap is de andere waard. Iemand veel vriendschap bewijzen. Uit vriendschap iets voor iemand doen.

Iemands genegenheid verwerven. Genegenheid voor iemand gevoelen. Dat meisje schijnt voor die jongen genegenheid te hebben.

889. VRIJMOEDIG, VRIJPOSTIG, BRUTAAL.

Vrijmoedig is hij, die zijn mening vrij openbaart, die in zijn denken en spreken door geen schroom belemmerd wordt.

Vrijpostig is hij, die van de hem toegestane vrijheid misbruik maakt.

Brutaal is zonder respect voor iemand of iets, niet genoeg lettend op de gevolgen van de daad of de omstandigheden, waaronder men handelt.

Een vrijmoedige kerel. Vrijmoedig spreken. Iets met gepaste vrijmoedigheid voordragen.

Die snaak is wat al te vrijpostig. De vrijpostige neemt, wanneer men hem de vinger geeft, de gehele hand.

Een brutale straattoongen. Een brutaal antwoord geven. De brutalen hebben de halve wereld.

890. WAARDE, PRIJS.

Waarde is het bedrag, dat redelijkerwijs voor iets bij verkoop zou moeten betaald worden.

Prijs is het bedrag, dat er werkelijk voor betaald wordt.

De prijs regelt zich naar vraag en aanbod; *de waarde* is afhankelijk van omstandigheden.

Die goederen werden ver beneden de waarde verkocht. Dat huis is in waarde gestegen.

De prijs der levensmiddelen is gedaald. Dat is de uiterste prijs.

891. WAARDEREN, ACHTEN.

Aan iemand of iets een zekere waarde toekennen.

Waarderen doet men alles wat waarde voor ons heeft, wat men op prijs wil stellen.

Achten wordt alleen gezegd van mensen en heeft meer betrekking op de een of andere eigenschap van de persoon dan op de persoon zelf, op zijn zedelijke waarde of zijn maatschappelijke betrekking.

Iemands hulp waarderen. De schoonheid van iets weten te waarderen. Niemand, die haar niet achtte en lief had. Een algemeen geacht huisvader.

892. WAARSCHUWEN, VERWITTIGEN.

Iemand iets mededelen dat hij nodig heeft te weten.

Waarschuwen is iemands aandacht vestigen op een kwaad dat hem bedreigt en waarvoor hij dus de nodige maatregelen kan nemen.

Verwittigen is, zonder verdere bijbedoeling, iemand meedelen dat iets gebeurt of kan gebeuren, dat hij dient te weten.

Iemand voor een gevaar waarschuwen. Men heeft mij voor hem gewaarschuwd.

Ik heb hem tijdig verwittigd dat hij een aanvraag moest indienen.

893. WACHTEN, VERWACHTEN, VERBEIDEN, AFWACHTEN.

Ergens blijven of zich ophouden, totdat iemand of iets komt of gebeurt.

Wachten drukt deze gedachte uit zonder meer.

Verwachten onderstelt, dat men naar iets uitzielt hetzij met belangstelling of verlangen, hetzij met vrees en dat men min of meer verwacht, dat het zal gebeuren.

Verbeiden heeft dezelfde betekenis, maar wordt alleen in deftige stijl gebruikt; het sluit tevens in, dat men met een zeker verlangen iets tegemoet ziet.

Afwachten is op iemand of iets wachten, totdat de persoon komt of totdat de zaak gebeurt en wel met volkomen zekerheid en met een bepaald doel.

Wacht maar tot ik kom. Ik kan niet langer wachten. Hebt gij lang op hem gewacht?

Ik verwacht spoedig nieuws van hem. Zondag verwacht hij het bezoek van zijn ouders.

Iemands komst verbeiden. Wij verbeiden hem met ongeduld. De lang verbeide dag was eindelijk gekomen.

Hij verklaarde bereid te zijn uw meerderjarigheid af te wachten. Drie lakaien stonden de gasten af te wachten.

894. WAPENSCHORSING, WAPENSTILSTAND, BESTAND.

Staking der vijandelijkheden gedurende zekere tijd.

De wapenschorsing heeft de kortste duur : deze wordt gewoonlijk slechts voor enkele uren gesloten, teneinde de gewonden te kunnen vervoeren en de doden te begraven.

De wapenstilstand is van langere duur en dient gewoonlijk tot het aanknopen van vredesonderhandelingen.

Het **bestand** is een vrede voor een bepaalde tijd.

Op 11 November 1918 werd de wapenstilstand gesloten.

Het twaalfjarig Bestand van 1609 tot 1621.

895. WARM, HEET, ZWOEL.

Een hoge temperatuurgraad hebbende.

Warm drukt dit uit in 't algemeen : het is alles wat niet koud is; het wordt ook vooral gezegd van een aangename temperatuur.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

